

Algemene beschouwingen Raad Dalfsen

Programmabegroting 2023-2026

Algemene beschouwingen programmabegroting 2023-2026

Hoop

Toen ik vorige week de Marskramer doorbladerde vielen me een paar dingen op. Ik zag artikelen over ontwikkelplannen voor de zwembaden, een avond over de toekomst van het platteland; info over hulp bij de huidige energiecrisis en het verduurzamen van oude woningen; het samenwerken van tien organisatie op gebied van zorg, welzijn en wonen. Allemaal zaken waar de gemeente flink bij betrokken is. En ik las over bouwplannen, plaatselijk belangen, een toneelopvoering, actie voor Oekraïne, een voelwand ontworpen door leerlingen en allerlei sportactiviteiten. Al deze dingen maakten mij blij en trots en ik dacht: wat mooi en wat doen er veel mensen mee wat wordt er samen veel gedaan. Dat doen we dan toch maar in Dalfsen.

Het woord Hoop kwam bij mij boven. Want hoop brengt in beweging, geeft moed en verbindt. Hoop zegt niet: dat was het dan en ga erbij neerzitten. Nee, hoop zegt: aan het werk. De goede dingen doen en blijven doen. Die goede dingen hebben we ook benoemd in ons verkiezingsprogramma en ik noem ze nu nog eens: blijven werken aan een rechtvaardige, eerlijke samenleving waarin iedereen telt; blijven zorgen voor wat kwetsbaar is, geen eigen stem heeft; blijven investeren in mensen en buurten en zuinig zijn en blijven op onze leefomgeving met alles wat daarbij hoort. Hiervoor willen we ons, gemotiveerd door hoop, blijven inzetten. Zo hebben we als ChristenUnie naar deze begroting gekeken: doen we die goede dingen op de juiste manier en geven we zo op een goede manier ons geld uit?

We hebben als gemeente veel ambitie, dat is goed. Maar kunnen we ook alles realiseren? Financieel staan we er goed voor. Dat is fijn en nodig want er komen nog grote uitgaven aan. Van die grote projecten kregen we een overzicht en dat zien we graag aangevuld met de te verwachte kosten en een bijbehorende prioritering. <1>

De ChristenUnie was en blijft voorstander van het aanhouden van ruime buffers voor tegenvallers. Bij de ontwikkeling van het bestuur wordt de stelpost ambities raad genoemd. Deze lijkt vooraf al door het college geclaimd te worden voor de uitwerking van Goed Goan. Wat ons betreft onterecht. Deze stelpost, waar geen beleid of plannen aan ten grondslag liggen, kan worden opgeheven. We zullen daarvoor een amendement indienen. <1>

Er lopen meerdere projecten rond organisatie- en personeelsbeleid. Deze vragen allemaal extra investeringen. Gaat er straks ook echt iets beter waardoor we meer kunnen doen? <2> Van data-gedreven werken worden alleen de voordelen genoemd. Is er ook onderzoek gedaan naar eventuele nadelen? Hoe voorkomen we dat de mens achter de data uit het oog verdwijnt? <3>

Anders werken gaat ook over anders omgaan met onze inwoners en open staan voor burgerinitiatieven? Zijn we toegankelijk en uitnodigend genoeg naar onze inwoners met hun ideeën? Hoe kunnen we dit verder stimuleren? <4>

Als gemeente werken we veel samen. We gaan buiten de regio samenwerken binnen het P10 netwerk. Welk aanvullend voordeel wordt hier verwacht en hoeveel groter maken we hiermee onze invloed? <5> En hoe voorkomen we te veel bestuurlijke drukte? <6>

Het belang van goede communicatie kan nauwelijks worden overschat. Als ChristenUnie vragen we hier dan ook vaak aandacht voor. Ondanks alle aandacht voor begrijpelijke communicatie blijkt het in de praktijk toch nog regelmatig mis te gaan. Voor veel mensen blijft de gemeentelijke site moeilijk te begrijpen en nog steeds zijn gemeentelijke brieven en formulieren te moeilijk opgesteld. Scholing

daarop is prima, maar het doel kan scherper. <2> Dat er getoetst wordt via een burgerpanel klinkt misschien logisch, maar is dat ook zo? Iemand die niet digitaal vaardig en/of laaggeletterd is, zal zeker niet meedoen aan het burgerpanel. Kan dit anders? <7>

Verkeersveiligheid is voor de ChristenUnie een belangrijk thema. Van de lijst met belangrijke knelpunten wordt maar één project per jaar uitgevoerd. Hoe kan dit? En hoe wordt bepaald welk project dat is? Is dat op basis van uitvoeringscapaciteit of financieel gedreven? <8> En als dat nu (nog) niet kan, laten we dan geld reserveren voor wanneer het wel kan. Bijvoorbeeld nu reserveren zodat we op termijn een verplaatsing van de Blauwe Bogen Brug, een oude wens van de ChristenUnie, kunnen meefinancieren. <9> Wanneer kunnen we een duidelijke visie op de verkeersafwikkeling voor de gehele gemeente verwachten? <10>

Dalfsen is een gemeente met veel bedrijvigheid. De bestaande bedrijventerreinen zijn bijna gevuld en er is vraag naar meer ruimte. Moet dat altijd nieuwe ruimte zijn? Wij willen de mogelijkheden voor het herstructureren van de bestaande bedrijventerreinen inventariseren zodat leegstand en verrommeling wordt voorkomen. Daarvoor is nodig dat naast een ruimtelijke verkenning naar nieuwe bedrijventerreinen ook onderzoek wordt gedaan naar de veranderde behoefte van bedrijven aan ruimte. Kan een dergelijk onderzoek worden toegezegd? <11>

We hebben een mooi buitengebied met veel gebruikers, waaronder de toeristische sector. We lezen veel over het uitbreiden van toeristische mogelijkheden zoals het vergroten van de haven en het streven naar meer bootjes op de Vecht. Daarmee lopen we het risico dat we ons sterkste punt, rust en ruimte in ons prachtige Vechtdal, kwijtraken. Zijn de negatieve effecten op bijv. de biodiversiteit en duurzaamheid ook onderzocht? <12> Tegelijk zien we wel hoe fijn het is om te kunnen recreëren dicht bij huis. We zouden dit graag onderzocht zien. Als toekomstbeeld zien we bijvoorbeeld een zon- en ligplek in de buurt van de brug aan de zuidzijde van de Vecht. <13> De gemeente Dalfsen kent veel mooie plekjes. Welke initiatieven worden er ondernomen om het toerisme te verbreden naar de bredere Vechtvallei? <14>

De ChristenUnie blij met de gewijzigde koers van het kabinet waardoor er meer ruimte is voor inkomensondersteuning en meer oog voor de mens achter de uitkering. Betekent dit nog een koerswijziging voor Dalfsen? <15> Bij meer oog voor de mens achter de uitkering hoort ook meer aandacht voor mensen met schulden en vooral het voorkomen van schulden. Worden met de huidige initiatieven van gemeente en maatschappelijke organisaties voldoende mensen bereikt? <16>

We pleiten voor een uitbreiding van de wandel- fiets- en struin-paden rond de kernen. Dat maakt het voor onze inwoners aantrekkelijk om naar buiten te gaan en dit zorgt voor ontmoeting en verbinding, met elkaar en met de omgeving. Zijn hier al plannen voor ontwikkeld? <17>

Duurzaamheid en milieu zijn actuele thema's. Hier wordt de komende jaren veel geld voor vrijgemaakt. Het vergroten van de biodiversiteit en natuurbehoud vragen visie en investeringen. De prestatiemeting voor het vervangen van gloeilampen door LED vinden we niet erg ambitieus voor een dorp dat koploper wil zijn in duurzaamheid en energie transitie. Waarom zetten we er niet op in om binnen 2 jaar alles te vervangen? <18>

Wij zien graag een onderzoek naar de mogelijkheden voor een natuurbegraafplaats op Dalfser gronden. Kan de wethouder dit toezeggen? <19>

Al vaker heeft de ChristenUnie gepleit voor zonnepsportparken. Bij de huidige hoge energiekosten en de snelle ontwikkelingen de moeite waard om nog eens te onderzoeken. We horen het graag. <20>

We hebben eerder gevraagd om een verruiming van de mogelijkheden voor windturbines op de bedrijventerreinen. Waarom kan dit niet sneller worden gerealiseerd? <21>

Volkshuisvesting is een belangrijk thema. Hierin komt zoveel samen. Er zijn veel mooie initiatieven mbt woningbouw waar veel ruimte aan wordt gegeven. Wat we missen is een totaalvisie: waar willen we wat en voor wie? Het lijkt nu te vaak hapsnap werk waardoor we te afhankelijk zijn van de initiatieven van projectontwikkelaars. Wat zijn hier onze ambities en hoe maken we die concreet? <22> Wat zijn de gevolgen van het maximaliseren op vier bouwlagen voor het aantal woningen en de betaalbaarheid van ondergronds parkeren? <23> Is er al zicht op een stuk land voor zelfvoorzienende Tiny Houses van Bewust Levers <24>

De ChristenUnie maakt zich zorgen over het omgaan met de openbare ruimte. Veel wordt doorgeschoven naar 2024 e.v. Daarnaast worden de ontwikkelingen op het platteland minimaal benoemd. Juist daar gaat de komende jaren veel gebeuren. In 2023 willen we veel nadrukkelijker de omgevingsvisie 2.0 voorbereiden, zodat er duidelijkheid komt over ruimte voor agrariërs, detailhandel, woningbouw, bedrijventerreinen en het wegennet. <3>

We begonnen deze algemene beschouwingen met veel mooie initiatieven in onze gemeente en met hoop. Hoop die doet leven, hoop die verbindt, hoop die aan het werk gaat. Voor ons als ChristenUnie heeft hoop nog een extra dimensie. We leven vanuit de Hoop dat alles eens goed komt en goed zal zijn. Die Hoop wensen we ons allen toe.

Dick Homans, Dick van Gelder en Rietje Lassche.

Dalfsen staat er financieel goed voor. En niet alleen financieel. Mensen wonen hier graag. Dat hebben we onlangs op de avond voor nieuwe inwoners nog gehoord. Ik citeer: “We zijn zeer tevreden, er is hier rust, het is groen, je loopt zo de bossen in. Wat fijn dat er zwembaden zijn. We voelen ons hier veilig, wat bijzonder dat de mensen elkaar hier allemaal groeten.”

Over het algemeen hebben onze inwoners het goed. Daar zijn we trots op en dat willen we natuurlijk graag zo houden en ook voor iedereen mogelijk maken.

Onze twee belangrijkste zorgen zijn dan ook:
Het voorkomen van armoede en het woningtekort.

Door o.a. de oorlog in Oekraïne, de energiecrisis, de toeslagenaffaire, het stikstofbeleid en duurdere boodschappen komen steeds meer mensen in de problemen. Kunnen we de inwoners die het betreft nog beter in beeld krijgen? **1** Is bijvoorbeeld bekend hoeveel kinderen zonder ontbijt of lunch op school komen? Of hoeveel agrariërs en ondernemers in de problemen gekomen zijn?

Bij armoede gaat het niet alleen over geld maar ook over functioneren. Als je schulden hebt of in de kou zit, dan is er in je hoofd geen of minder ruimte voor andere zaken. Daarom willen we vooral inzetten op preventie. Mensen bewust maken van vaste en variabele lasten, van incidentele en structurele uitgaven.

We willen meer woningen voor onder andere onze eigen jeugd zodat ze hier kunnen blijven wonen én voor senioren om de doorstroom te bevorderen. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om de woningbouw te versnellen. Die voorstellen zien we nog niet voorbij komen. Kan het college aangeven hoe hier vorm aan gegeven wordt? **2**

We willen graag inzetten op woningen met uitstraling zodat we geen blokkendozen krijgen maar aantrekkelijke bouw en gevarieerde gevels. Ook zijn we benieuwd naar de stand van zaken rondom de Tiny Houses. **3** We willen ook hier de starterslening noemen. De NHG gaat omhoog, we stellen voor om de starterslening in de pas te laten lopen. **4** Er komen veel projecten van de grond maar daarna worden de woningen voor bedragen, ver boven de stichtingskosten verkocht. Kunnen we daar prijsbeleid op maken? **5**

Onze derde zorg is de capaciteit van de ambtelijke organisatie.

We zijn blij met de opmerking op bladzijde 5, dat gekeken wordt naar wat juist wél kan. Volgens ons kan dit nog beter. Onze inwoners zijn creatief en denken graag mee. Zij, en ook wij zitten niet te wachten op lijstjes met wat niet kan. We willen te alle tijde blijven kijken naar de mogelijkheden, dus hoe het dan wel mogelijk is. Ook het ingezette proces “Samen verder reizen” vraagt een andere manier van werken. We hebben onlangs bij de bestuursrapportage aangegeven dat wij te vaak horen dat ambtenaren onze organisatie verlaten. Wij zijn ons ervan bewust dat het niet onze verantwoordelijkheid is maar we staan wel samen, vanuit verschillende rollen ten dienste van de samenleving.

De opmerking: “We sluiten niet uit dat we te maken krijgen met onderbezetting en daarmee met het maken van keuzes” baart ons zorgen. Vaak krijgen wij als raad voorstellen later op tafel door personeelstekort. Hoe kunnen we dit voorkomen en is er meer budget nodig? **6**

De inkomsten vanuit het Rijk zijn onderhevig zijn aan grote schommelingen. Dit keer pakt het goed uit maar het is geen basis waarop we goed kunnen begroten.... Na de verwerking van de Septembercirculaire geeft de begroting een florissant beeld. Dat kunnen we ook zeggen van de Algemene Reserve. Met een ratio van 6.1 kunnen we tegen een stootje. Concluderend kunnen we zeggen dat er geld is om uit te geven. Toch willen we hier gedegen en met de menselijke maat mee omgaan. In noodsituaties willen we daarop kunnen inspelen, daarom is het belangrijk de reserve in stand te houden.

We willen rekening houden met risico's, met name de zaken waar we maar moeilijk grip op krijgen, zoals de 'Verbonden partijen'. Weer worden we geconfronteerd met stijgende kosten van verbonden partijen, zoals de Omgevingsdienst en ONS. Jaarlijks moeten we daar fors aan bijdragen door oplopende exploitatiekosten. We zijn in de besturen van deze organisaties vertegenwoordigd maar hebben er weinig grip op, we vragen dringend aan onze bestuurders te sturen op kostenverlaging. **7**

Er is meer geld binnengekomen voor jeugdzorg maar dit wordt ook gelijk weer ingenomen. Wat is de stand van zaken naar aanleiding van de nieuwe manier van aanbesteden? Kunnen de aanbestedingen voor langere termijn gelden, zodat er meer stabiliteit is binnen de organisaties? **8** Hoe ontwikkelen de kosten zich van het nieuwe inkoopmodel voor het Regionaal Serviceteam Jeugd? Is die kostenstijging van 1,9% nog van toepassing of is dit door inflatie ook meer geworden? **9**

Waar nodig moeten we investeren, vooral in onze burgers en ondernemers. Zij mogen door de huidige onzekerheden niet tussen wal en schip raken. Wij willen hierin faciliteren en tevens de lasten zoveel mogelijk beperken voor onze inwoners. Met het niet verhogen van de OZB blijven we tot de goedkoopste gemeenten behoren. Goed om te zien dat hier bij het college ook aandacht voor is.

We stellen voor om de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar af te romen naar 8 miljoen en het overschot te storten in een Reserve Grote Projecten. **1**

Want onze ambities zijn groot, denk aan het nieuwe Integraal HuisvestingPlan voor het onderwijs, de kunstgrasvelden, verduurzaming van de zwembaden, uitbreiding van de haven enz. Dit zijn forse investeringen net zoals verdere verduurzaming, uitbreiden van woonlocaties en industrieterreinen en aanpak van de Rondweg. Hier willen we dus geld voor reserveren. Ook kunnen we daar nog eigen ambities aan toevoegen op het gebied van een Inclusieve samenleving, denk aan bv openbare toiletten en speeltuinen.

Al met al reden voor ons om onze spaarpot intact te houden tot 8 miljoen om daaruit te kunnen putten om tegenvallers, en andere nieuwe initiatieven te kunnen betalen. Bijvoorbeeld om indien nodig, inwoners en ondernemers te helpen.

Het bedrijventerrein in Dalfsen laat nog op zich wachten. De verkenning komt eind 2023 voor het gebied tussen de oude Hessenweg en N377 maar dit is wel erg breed. Welk gebied ligt precies in de planning? **10**

We zien goede ontwikkelingen met betrekking tot de Participatiewet, maar door de grote instroom van asielzoekers, statushouders en mensen uit de Oekraïne moeten we alert blijven en de verhoudingen met onze werkgevers en maatschappelijke instanties goed houden. Deze nieuwe inwoners zijn welkom in onze gemeente maar we vragen wel om rekening te houden met de schaalgrootte van onze gemeente en rekening te houden met de omvang van de kern. Ook zullen de mensen op den duur aan het werk gaan of vrijwilligerswerk gaan doen. Daarop zullen we volop moeten inzetten. Hebben we hiervoor voldoende instrumenten en middelen? **11**

De onstuimige situatie op de energiemarkt en de problemen die dit met zich mee brengt laat zien dat we de energietransitie echt moeten oppakken.

Gemeentebelangen blijft het belangrijk vinden om dit samen met onze inwoners en de 'Dorpen van Morgen' te realiseren. Dit zal ook nog de nodige kosten met zich mee brengen, in hoeverre krijgen we hiervoor compensatie vanuit Den Haag? Ziet het college het Gemeentelijk Energie bedrijf ook als een kans? Lopen we met de realisatie van de doelstellingen van het RES op schema en heeft het college overleg met inwoners? **12**

Zoals gezegd zijn we trots op onze gemeente, door jarenlang gedegen financieel beleid staan we er goed voor.

We zijn onlangs op bezoek geweest bij de buitendienst in Dalfsen en we hebben gezien hoe men vol passie en plezier onze openbare ruimte onderhoudt. Innovatief, enthousiast en meedenkend. Net als zij willen we graag samen werken in - en aan - een prachtige en gezonde gemeente Dalfsen.

De fractie van Gemeentebelangen:

Jolande Upper, Wim van Lenthe, Herman Kleine Koerkamp, Ingrid Kappert, Gerard Jutten, Mariëtte Holterman, Jelle Hekman en Inge Haarman

Hierop vragen we een reactie van het college

Hier overwegen we een motie of amendement

Dank voor deze duidelijk gepresenteerde concept begroting. Dank ook aan allen die aan deze begroting gewerkt hebben en die ervoor gezorgd hebben dat ook deze eerste begrotingsbehandeling van deze raadsperiode weer het goede gesprek over onze begroting gevoerd kan gaan worden.

Algemeen

De eerste begrotingsbehandeling van deze raadsperiode. Een begrotingsbehandeling die ruimte en lucht kan bieden. Ruimte aan onze organisatie om orde op zaken te stellen. Maar vooral lucht voor die inwoners waarvoor dit zware tijden zijn. De financiële vooruitzichten voor onze gemeente zijn onverminderd positief en er is ruimte om te investeren. Laten we dit dan ook met elkaar gaan doen. Zaken beter maken voor onze inwoners waar dit nodig is en waar dit kan. En laten we ook niet (in analogie met de landelijke politiek) elke uitdaging tot een crisis verklaren. Het college somt in onze concept begroting een lange reeks aan crises op die ons bedreigen. Maar met een net iets andere bril kun je ook stellen dat we eindelijk met elkaar gaan werken aan een gezondere en betere toekomst. Voor iedereen. Mens, plant en dier. Laten we deze dan ook omarmen als kansen voor onze inwoners en onze gemeenschap in brede zin. Dat vraagt om werken vanuit een brede visie met een lange adem. We zien in deze begroting veel goede aanzetten hiervoor. Wel kan het op sommige terreinen wat ons betreft scherper en ambitieuzer. Daarover gaat onze bijdrage.

Financiën

Wat betreft onze financiële situatie willen we kort zijn. Ons meerjarenperspectief ziet er onverkort positief uit. Zo goed zelfs dat we nu echt moeten bijsturen met goede plannen om te blijven investeren in onze samenleving. Het dak repareren als de zon schijnt is een door politici vaak gebezigde term. Wat ons betreft nu zeker van toepassing op de gemeente Dalfsen. Want er valt nog voldoende te repareren en stormklaar te maken. Tijdens de behandeling van de perspectiefnota hebben we de eerste accenten aangegeven. We vinden het nog steeds jammer dat toen niet is besloten álle eerder genoemde bezuinigingen terug te draaien. Ik doel dan met name op de bezuiniging op onze eigen logopedie. Tegelijkertijd is het wel goed dat we zien dat het college goede suggesties vanuit de oppositie toen, nu heeft verwerkt in deze begroting. We denken dan bijvoorbeeld aan de inzet van de “reserve volkshuisvesting” voor het realiseren van meer betaalbare woningen. Tijdens deze begrotingsbehandeling borduren wij door op onze bijdrage van dit voorjaar.

Daarom richten wij ons in deze bijdrage op twee zaken;

- 1) Scherpere ambities
- 2) Onze aanvullende voorstellen

Scherpere ambities

De gemeente Dalfsen heeft veel ambities. We willen er zijn voor onze inwoners. We willen werken aan meer betaalbare woningen. Armoede bestrijden. De bereikbaarheid en verkeersveiligheid bereiken. Investeren in levendige kernen met goede voorzieningen. Strijden tegen klimaatverandering. Biodiversiteit verbeteren. Ambities die wij delen maar waarbij het soms wat ons betreft echt nog te langzaam gaat. Hier zouden wij juist nu in willen investeren. In dat kader benoemen we er een paar.

- 1) Meer sociale huurwoningen. U stelt voor enkele tientallen per jaar te realiseren. Dit is echt veel te weinig. Er is een grote vraag én daarnaast zijn er veel taakstellingen die drukken op dit deel van de woningmarkt. Wij hameren hier al jaren op maar er lijkt niet veel te veranderen. We programmeren rustig door maar nergens blijkt dat we echt een inhaalslag gaan maken. Vindt u echt dat we voldoende doen voor dit segment van de woningmarkt? **VC1** & **VF1**
- 2) Bestrijden armoede. Er wordt aan gewerkt. Er is een taskforce en er wordt gewerkt aan de uitwerking van onze recente motie op dit punt. Maar toch maken wij ons zorgen. In deze begroting wordt meermaals gesproken over hoe vroegsignalering zal leiden tot een daling van mensen in de schulden of mensen in armoede. Hier wordt ook naar begroot. Wij delen dat optimisme niet. Terwijl de financiële situatie van overheden rooskleurig lijkt en de economie nog steeds volle vaart doordendert zorgen inflatie, achterblijvende inkomens en stijgende prijzen van bijvoorbeeld energie voor een ongekende druk op inkomens van onze inwoners. Wij vinden het dan ook erg belangrijk om juist nu te zorgen voor een robuust systeem dat voorkomt dat mensen in financiële problemen komen. Dat betekent wat ons betreft meer en vroeger steun voor een grotere groep. Helaas zijn we daar nog niet waardoor we altijd op specifieke onderdelen proberen bij te sturen. Een kindregeling zou niet moeten hoeven bestaan. Om het over voedsel- of kledingbanken maar niet te hebben. Maar helaas. Nog steeds komen mensen aan het einde van de maand geld tekort. En zolang dat zo is zullen we met gerichte regelingen moeten bijsturen. Niet fijn voor de mensen die het betreft. Want complex en vaak ook stigmatiserend.
- 3) Een duurzame en groene gemeente. We zetten stapjes. Maar wij wachten echt nog op de grote stappen. Het energiebedrijf lijkt er nu echt aan te komen (toch? **VC2**). En hoe staat het eigenlijk met de planvorming in het zoekgebied Dalfsen-West? Loopt dat naar wens? **VC3** Daarnaast verwachten wij dat het nieuwe biodiversiteitsbeleid tot een intensivering zal leiden van onze inspanningen voor de natuur in de openbare ruimte. Het bevreemd ons dan om te zien dat in deze begroting geen meerjarige stijging van kosten op dit vlak valt waar te nemen? Kopt dit? Of wordt dit pas verwerkt nadat dit beleid is vastgesteld? **VC4**
- 4) In deze begroting gaat het ook vaak om onze eigen organisatie. Over de kwaliteit van dienstverlening aan onze inwoners. Over de begrijpelijkheid van onze teksten. En over de strijd op de arbeidsmarkt. Wat ons betreft mogen de ambities op dit vlak strakker. Wij willen een betere dienstverlening aan onze inwoners. De klachten drogen niet bepaald op. Dit hangt samen met het onderwerp formatie en inhuur. Mensen klagen dat ze steeds met andere mensen binnen het gemeentehuis te maken hebben. Onze oproep is dan ook om stevig te investeren in de eigen organisatie. Inhuur kan alleen een tijdelijke oplossing zijn. We moeten toe naar een situatie waarbij mensen vanuit andere gemeentes bij de gemeente Dalfsen willen komen werken en niet andersom.

- 5) Een andere aspect dat raakt aan onze dienstverlening is de leesbaarheid van onze teksten. We lezen meerdere ambities met betrekking tot het volgen van cursussen en het opleiden van onze medewerkers op dit vlak. Wij willen dit voorzien van een ambitie. Wat ons betreft maken we werk van heldere communicatie met onze inwoners. Vooral voor laaggeletterden en mensen met een licht verstandelijke beperking is dat hard nodig. Maar ook van anderen ontvangen we veel klachten over slecht leesbare brieven en een onduidelijke website. Daarom kondigen we bij deze de motie “Klare Taal” aan waarin we u oproepen voortaan op niveau B1 te communiceren. In alle onze uitingen. **M1**

Onze aanvullende voorstellen

1. Aanvullende accenten armoedebestrijding
Zoals gezegd wordt er gewerkt aan aanvullend armoedebeleid. Eerder tijdens ons betoog deden wij een oproep dit zo breed mogelijk te beschouwen. Graag geven wij hier nog een aantal accenten aan die wij graag meegenomen zien worden bij de uitwerking van dit beleid.
 - Zorg dat iedereen die dit wil kan sporten. Dit gaat niet alleen om jeugd. Maar ook andere doelgroepen met een kleinere portemonnee.
 - Kijk goed naar mensen met grote onvermijdelijke energiebehoefte (bijvoorbeeld door medische apparatuur). Deze groep heeft het al zwaar en kan wellicht niet rondkomen van bestaande regelingen.
 - Schenk aandacht aan zaken als menstruatiearmoede. Uit onderzoek blijkt dat een grote groep vrouwen niet altijd geld heeft voor producten zoals maandverband, met als gevolg dat deze groep soms thuis moet blijven van werk en school.
2. Rondjes Dalfsen
In de voorliggende begroting staan een aantal concrete en minder concrete plannen rondom de verbetering van fiets- en wandelroutes. Als PvdA vragen wij al langer aandacht voor veilige en prettige verbindingen tussen, bij en binnen onze kernen. Graag vragen wij hierbij aandacht voor de routes rond onze dorpen. Veel van onze inwoners hebben de gewoonte om dagelijks te sporten, te fietsen of te wandelen rondom onze dorpen. Vooral rond de schemering zien we veel mensen op pad. Het ontbreekt bij onze dorpen echter vaak aan goede routes. Er wordt veel gebruik gemaakt van autowegen of in sommige gevallen van fietspaden. Geen uitnodigende situatie. Omdat we meer mensen in beweging willen krijgen willen wij aandacht vragen voor deze rondjes. Neem bij de planvorming rondom infra niet alleen rekening met de mensen die van A naar B bewegen maar ook die mensen die langzaam van onze openbare ruimte gebruik maken en die daarmee juist vaak de verbindingen die van A naar B lopen moeten kruisen. Door meer aandacht te hebben voor deze rondjes worden onze dorpen bovendien aantrekkelijker voor recreatie in brede zin. Hoe kijkt het college hiernaar? **VC5 M2**

3. Natuur en landschap

We hebben als gemeente een (gedateerd) landschapsontwikkelingsplan. Er komt een plattelandsvisie. Wij vinden het belangrijk te investeren in ons mooie landschap. Het goud van onze gemeente. De afgelopen jaren is dit steeds minder gedaan. We hebben ons als gemeente eigenlijk teruggetrokken tot de gronden die in eigen beheer zijn. Het beheer van landschapselementen bij boeren en particulieren was in het verleden een belangrijke pijler onder ons beleid ter versterking van het landschap en vormde daarnaast een welkome vorm van compensatie (neveninkomsten) voor de beheerders van deze elementen. Al jaren sluiten we in Dalfsen minimaal nieuwe contracten af. Is het mogelijk om te kijken of ons landschapsfonds samen met de provincie van een nieuwe impuls voorzien kan worden? **VC6**

Tot slot

Er is veel beleid in ontwikkeling. Dat is aan de ene kant fijn. Want er zit beweging in belangrijke onderwerpen. Tegelijkertijd maakt dit het voor ons nu lastig om heel concreet bij te sturen of met eigen aanvullende voorstellen te komen. Daarom vinden wij het een belangrijk gegeven dat de raad het gehele jaar en bij elk onderwerp de mogelijkheid heeft begrotingswijzigingen voor te stellen. Dit instrument zullen we de komende maanden dan ook zeker achter de hand houden. Ook willen we het college bij voorbaat vragen deze voorstellen van een ambitieuze en realistische kostenraming te voorzien. We denken dan bijvoorbeeld aan de voorstellen rondom de eerder genoemde onderwerpen armoede, wonen, duurzame energie en biodiversiteit maar ook aan onderwerpen zoals infrastructuur en bereikbaarheid. Bijvoorbeeld de Rondweg Dalfsen en de voorstellen rondom verbetering van fiets- en wandelroutes. Dat betekent ook dat we nu geen “reserve raad” in willen stellen maar de begroting wijzigen wanneer voorstellen daar om vragen.

Tot zover. Dank voor uw aandacht.

Leander Broere

Ton de Vries

VF = Vraag aan andere fracties

VC = Vraag aan college

M = Mogelijke motie

Beschouwingen bij de programmabegroting 2023-2026

Allereerst dank aan een ieder die een bijdrage heeft geleverd aan het opstellen van deze programmabegroting en de beantwoording van de technische vragen.

Met de perspectiefnota in juni had ik het over ons schip, dat op koers ligt en de wind vol in de zeilen heeft. Eigenlijk is dit niet veranderd, alleen lijkt het alsof wij momenteel in dichte mist varen: Niet wetend wat er op ons pad komt. De CDA-fractie wil ook nu het kompas hanteren, de opklaringen tegemoet!

De afgelopen maanden is dan ook voor veel inwoners en ondernemers weer een roerige periode geweest. De oorlog in Oekraïne duurt voort en verhardt, met een enorme vluchtelingenstroom tot gevolg. Ook de daaraan gerelateerde energie- en inflatiecrisis begint zich steeds meer te laten voelen. Er zijn diverse financiële hulppakketten in de maak, maar wanneer dit soelaas biedt is nog lastig aan te geven. We kunnen lezen dat er een fonds wordt voorbereid, hebben we hiermee straks ook alle inwoners en bedrijven die in de problemen zijn (of kunnen komen) in beeld? **1.**

Maatschappelijke organisaties en verenigingen hebben naast de oplopende vaste lasten, problemen met het vinden van voldoende vrijwilligers en bekwame bestuurders. Met name de verantwoordelijkheid van bestuurders vraagt soms een bepaalde expertise. Wij stellen voor organisaties en verenigingen meer bestuurlijke slagkracht aan te bieden. Als CDA zien we de meerwaarde van een expertiseplatform. Hoe ziet het college dit? **2.** **#motie verenigingsexpertise**

De menselijke maat, de inwoner centraal!

Voldoende woningbouw blijft ook de komende jaren een van de belangrijkste uitdagingen. We zijn dan ook blij dat er in alle kernen de komende jaren gebouwd kan worden. Er zijn hierbij ook mooie initiatieven zoals collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO), om zoveel mogelijk voor en met eigen jeugd te bouwen. Wat momenteel wel zorgelijk is zijn de gestegen bouwkosten en het oplopen van de hypotheekrente. We krijgen dan ook de eerste signalen dat beoogde bouwers afhaken. De CDA-fractie wil hier actie op ondernemen. Naast onze eerdere suggestie voor erfpacht willen wij voorstellen of de gemeente een deel van de bouwgrond kan voorfinancieren? **3** Ook hiermee kan voorrang worden verleend aan onze eigen inwoners. **#Motie woonfonds**

Er is een planning om een ruimtelijke verkenning te laten uitvoeren voor een toekomstig bedrijventerrein, waarom wordt de uitvoering zover vooruit geschoven in de tijd? **4** Begrijpen we het goed dat er drie locaties (Nieuwleusen, Lemelerveld en het gebied tussen de Oude Hessenweg en de N377) onderzocht worden? **5**

Het onderliggende wegennet en het openbaar vervoer blijft ook continu in beweging. We zijn dan ook blij met de structurele bijdrage voor de fietspaden. Fietsen is een gezonde manier van ontspanning, goede fietspaden dragen hier aan bij. De verkeersontsluiting in de grote kernen, zoals de Rondweg in Dalfsen en de Backxlaan in Nieuwleusen, is al jaren een punt van zorg. Er zijn verkeerstellingen uitgevoerd, de resultaten worden binnenkort gepresenteerd. Komt het college dan ook met aanbevelingen, een prioritering en een concreet plan van aanpak? **6**

Naast veilige fiets- en autoverbindingen verdient het openbaar vervoer in onze gemeente ook extra aandacht. Als fractie denken wij aan de routes vanuit Dalfsen-Ankum naar Hessenpoort en de verbinding Lemelerveld-Ommen. Hoe ziet het college dit? **7** En wil het college hier ook bij Overijssel, als eindverantwoordelijke voor het openbaar vervoer, aandacht voor vragen? **8**

Afgelopen zomer zijn er weggedeelten van de provincie overgedragen naar de gemeente. Wij hebben er vaak aandacht voor gevraagd: Welke budgetten moeten we vrij maken, wie gaat er onderhoud uitvoeren? Fijn dat we in een afrondende fase zitten. Ook zit de aanplant van begroeiing en bomen in de planning, hier wordt reikhalzend naar uitgekeken. Wordt de verkeerstechnische invulling, zoals bebording hierbij ook meegenomen? **9**

De ontwikkelingen in de agrarische sector en dan met name het stikstofdossier zijn groot. Waar we afgelopen zomer nog in een grote impasse waren beland, lijkt dat met de aanbevelingen van bemiddelaar Remkes er weer vooruit gekeken kan worden. De scherpe kanten van het voorgenomen beleid zijn eraf en dit schept lucht en biedt mogelijkheden om weer vooruit te kijken.

Mooi om te lezen dat Dalfsen wil toetreden tot P10, een netwerk van plattelandsgemeenten. Dalfsen hoort hier zeker thuis. Met de onlangs gehouden bijeenkomst met agrariërs is er input opgehaald voor de op te stellen plattelandsvisie. Kan het college een tijdspad schetsen hoe wij hier verder mee gaan? **10**

De stappen naar een duurzaam Dalfsen en alle bijbehorende werkzaamheden gaan momenteel in rap tempo, mede aangejaagd door de hoge gas- en elektraprijzen. We zien ook dat niet alle inwoners dit momenteel kunnen behappen door de hogere kosten (en inflatie). Voor de verduurzaming van buurten zien wij mogelijkheden voor een gecombineerde aanpak van huur- en koopwoningen. Hoe ziet het college dit? **11** **#Motie gecombineerde aanpak verduurzamen**

Wat ons zorgen baart zijn de ontwikkelingen met de formaldehyde in de woningen van Vechthorst. De woonstichting is verantwoordelijk voor de gang van zaken, maar de gemeente staat wat ons betreft voor de gezondheid van haar inwoners. De problematiek duurt nu al maanden waarbij het nog onduidelijk is wanneer deze inwoners weer terug kunnen naar hun woning. Ook vervangende woonruimte blijkt een probleem te zijn, we roepen betrokkenen op tot creativiteit. Hoe ziet het college dit? **12** We roepen het college op actief op de situatie toe te blijven zien. Met andere woorden, staat het college er voor dat deze bewoners adequaat worden geholpen en dat het probleem in kaart wordt gebracht en opgelost? **13**

Met de opwek van duurzame energie moeten we niet alleen inzetten op de vertrouwde bewezen energiebronnen als zon en wind. Zonnepanelen op eventuele toekomstige geluidsschermen bij Lemelerveld, monovergisters of hogere erfmolens kunnen een prima bijdrage leveren aan onze opgave. Hoe kijkt het college hier tegen aan? **14** De CDA-fractie ziet ook kansen in warmte die vrijkomt bij kunstgrasvelden, ziet het college deze kansen ook? **15** **#Motie onderzoek warmteterugwinning kunstgrasvelden**

De afgelopen jaren was het sociaal domein het zorgenkind op financieel niveau. Nu er meer grip is en het Rijk, IPO en VNG hebben vastgelegd bij te dragen aan verbeteringen van het stelsel met het opstellen van een hervormingsagenda jeugd, lijkt het budgettaire risico verdwenen. Een open einderegeling met minder financiële risico's. Wat voor het CDA wel een open einderegeling lijkt, zijn de verbonden partijen. Met name de telkens oplopende bijdrages richting ONS en de omgevingsdienst baart ons zorgen, waar eindigt dit? Deelt het college onze zorgen? **16**

Dan de lijst met grote investeringen, hieruit blijkt dat er nog heel wat op ons afkomt. Voor een aantal investeringen is er een financiële invulling. Als CDA-fractie zien wij wel een bepaalde prioritering, hoe ziet het een college een prioritering voor zich? 17

De CDA-fractie ziet een prioritering op hoofdlijnen als volgt:

- Onderwijs;
- Kulturhuizen;
- Verkeersveiligheid;
- Maatschappelijke projecten.

Daarnaast willen wij hier nog graag de omgeving Palthebos benoemen, om verder uit te werken als breed toegankelijk gebied. Gezien de enorme financiële impact van al deze grote investeringen willen wij de post ambities raad vrij laten vallen in de algemene reserve vrij besteedbaar. Zo sparen wij om hier ook daadwerkelijk in te kunnen investeren.

Voorzitter, ik rond af. Met de financiën in onze gemeente zit het nu goed, de CDA-fractie heeft vooral zorgen over de onzekerheden die zich aandienen. Deze onzekerheden voel en hoor je ook bij onze inwoners. Koopkracht, opvang asielzoekers of het stikstofdossier: telkens hoor je weer de zorgen. Je merkt hierdoor ook de verharding in de samenleving, mensen zijn kritisch en uiten hun zorgen met name op social media. Deels wordt dit ook gevoed van uit de landelijke overheid, waar men veel met zichzelf bezig is en het politiek scoren met populaire oneliners dagelijkse routine is geworden.

De CDA-fractie wil inzetten op normen en waarden die we vorm geven vanuit onze christelijke identiteit. Als plaatselijke politiek kunnen en moeten wij hier het voortouw in nemen. Blijf de dialoog opzoeken en voorkom dat we afglijden naar politiek waarbij de polarisatie de boventoon voert. Laten we trots zijn op onze kernen en haar eigenheid.

Een financieel gezonde gemeente blijft ons uitgangspunt.

CDA-fractie Dalfsen.

Miriam Veldkamp, Luc Diepman, Anouk Zwakenberg, Roel Kouwen, Wim Prinsse en Bert Ruitenbergh.

Eigenlijk wil ik het deze keer anders doen. Al beschouwend is de begroting namelijk niet verkeerd, er mist alleen iets. Het is de 1^e begroting na de verkiezingen en er ligt een coalitieakkoord met de naam “er is veel te doen”, die titel is zeker passend en dan het is op zijn minst bijzonder dat belangrijke zaken uit de campagnes missen in deze begroting, ik noem bijvoorbeeld de rondweg of de geluidsoverlast van de N-wegen. En na een ambitie-loos coalitieakkoord is het wellicht ook niet verbazingwekkend, maar ook nu missen we de ambitie. Wat we niet missen is geld, daar komen we in om. In het voorjaar schetste ik nog dystopisch beeld, waar in deze raad nog gniffelend op gereageerd werd. Nu weten we beter en buitelen we over elkaar heen met steunpakketten en noodmaatregelen. De les is en blijft dus “regeren is vooruitzien” Welnu met die gedachte en met een openbare oproep tot meedenken hebben we vooruitgekeken en willen we graag wat ambitie extra toevoegen.

Ten eerste; de lasten voor onze inwoners zijn enorm gestegen en de gemeente is rijk en wordt rijker, daarom stellen wij voor om de inflatiecorrectie op de WOZ volgend jaar niet toe te passen. Via bijgaand amendement “een lastenverhoging is onnodig en ongepast” vragen wij om de gemiste inkomsten van circa € 180.000,- euro ten laste te brengen van het begrotingsaldo. [1]

De energielasten voor de gemeente zijn ook hoog en minder dan 60% van de openbare verlichting is voorzien van led, Wij brengen de motie “wat led je” in om deze lampen versneld over te zetten opdat we in 2025 op 100% zitten, dat kost nu geld maar bespaart op termijn. Wij vragen wij u om eenmalig €100.000 te reserveren voor deze versnelling en wij vragen om inzichtelijk te maken wat we besparen in de komende jaren [2]

De lasten zijn ook voor eigenaren van gemeentelijke monumenten hoog, graag zien wij dat een eerdere bezuiniging wordt teruggedraaid en wordt uitgebreid ten aanzien van verduurzaming, via bijgaand amendement “Hoe we Dalfsen mooi houden” stellen wij voor om hiervoor structureel €50.000,- te reserveren [3]

Als het gaat om participatie wordt onder andere de ambitie uitgesproken om met Goed Goan aan de slag te gaan, dat is mooi en goed, er is ook veel te doen als het gaat om participatie. De maatregelen opgenomen in de visie zijn deels protocollair en amper vernieuwend, om verder vooruit te kijken stellen wij voor om in 2023 de voorbereiding te treffen om in deze zittingsperiode minimaal 1 pilot te draaien met een burgerberaad. Bijvoorbeeld over de energietransitie. Via dit amendement “de inwoner beslist mee”, vragen wij om €50.000,- hiervoor te reserveren [4]

Wij verwachten dat de arbeidsmarkt ingewikkelder wordt. D66 wil graag een proef starten op het gebied van basisbanen. Dat zijn banen voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, dit is een win-win voor deze mensen, welke gehoord, gezien en gewaardeerd worden, als ook voor de 'Werkbedrijven'. En het werkt ook nog eens preventief. Hierin is een rol weggelegd voor gemeentelijke 'werkbedrijven' en we stimuleren dat werkgevers hier gebruik van maken. Via bijgaande motie "Werk voor iedereen" vragen wij het college om een voorstel hiervoor uit te werken. [5]

Over preventie gesproken in deze dure tijden komt sporten en cultuurbeleving onder druk, dat kost ons op termijn geld. En dat terwijl het welzijn van met name onze jeugd na Corona een boost kan gebruiken. Wij stellen voor dat de gemeente een sport & cultuur voucher van €100,- ter beschikking stelt aan iedere jongere tussen de 12 en 18 jaar. Wij vragen hiervoor via bijgaande motie "Sport en cultuur voor elke jongere bereikbaar" om hiervoor structureel €125.000,- te reserveren. [6]

In totaal vragen wij €555.000,- Dat lijkt veel maar ik daag de andere partijen uit om dit aan te vullen tot die €1.5 mln. die we volgend jaar over houden. De jaren daarna houden we namelijk nog meer over. De begroting laat zien dat er aardig wat te doen is in Dalfsen. Wat ons betreft nog niet genoeg!

Bernard Smalbraak
D66 Dalfsen

ALGEMENE BESCHOUWINGEN VVD BEGROTING 2023-2026

Voorzitter,

Voor ons ligt de Begroting 2023 - 2026. Ook dit jaar zijn we hierin weer meegenomen in een achtbaan van uitersten. Van grote verliezen naar grote overschotten. Het grillige gedrag van onze landelijke overheid, de energiecrisis, de oorlog in de Oekraïne, tekorten op de arbeidsmarkt, de stikstofcrisis zijn allemaal factoren die mogelijk nog roet in deze begroting kunnen gooien (en dat waarschijnlijk ook gaan doen). Voor nu zien we een positief resultaat de komende jaren. Toch heeft de VVD een aantal kritische noten met u te kraken over een aantal onderwerpen.

Wonen

We hebben het al gezegd bij de PPN: de VVD wil voldoende en betaalbare woningen hebben in Dalfsen, waarbij het landelijke karakter behouden blijft. Met name starters, senioren en de middeninkomens kunnen moeilijk een woning krijgen. Het gaat hier zowel om koop als sociale huur.

De laatste jaren zijn er te weinig woningen gebouwd, vooral sociale huurwoningen. Deze achterstand moeten we zien in te lopen. De Provincie, de gemeentes en de woningcorporaties hebben een regionale woondeal opgesteld, waarbij de gemeente moet zorgen voor voldoende bouwlocaties. In 2030 moeten deze woningen zijn gerealiseerd. Gezien de aantallen die nodig zijn, ligt hier de grootste uitdaging: in 2030 voldoende woningen hebben gerealiseerd die aansluiten op de regionale woondeal. Van de woningcorporaties begrijpen we dat voor Dalfsen de benodigde groei 1.689 huurwoningen is tot aan 2030. Om dat te realiseren moeten we toch echt gaan versnellen. We vragen u dan ook hoe u denkt een versnelling in gang te zetten die leidt tot meer nieuwbouwlocaties, zodat we aan de doelstellingen kunnen voldoen [1][1]?

Economie

Het hebben van voldoende voorraad bedrijventerreinen in de 3 kernen vindt de VVD belangrijk. Op dit moment raakt deze voorraad op. Nieuwe bedrijventerreinen komen wat de VVD betreft buiten de kernen te liggen: in een kern moet gewoond worden, op een bedrijventerrein wordt gewerkt. Onderzoek naar deze nieuwe bedrijventerreinen zien we graag versneld. Wanneer verwacht u hier definitief inzicht in te hebben [2]?

Infrastructuur

Uitdaging die we hier zien is dat de komende jaren in de kernen druk wordt gebouwd. Dit heeft gevolgen voor de ontsluiting van het verkeer op de rondwegen rond de kernen. We zien hier weinig over terugkomen in de begroting. Aanpassingen aan de infrastructuur hebben namelijk wel grote financiële gevolgen. Voorbeelden zijn de ontsluiting van de woonwijken in Dalfsen op de Rondweg en het verkeersplan voor Lemelerveld. Kan u aangeven waarom hier zo weinig aandacht voor is in de begroting [3]?

Energietransitie

Dalfsen is op de goede weg om de doelen voor 2030 te halen. We vragen al wel aandacht voor de periode 2030 tot en met 2050. Dan moeten we nog een keer het zelfde realiseren als we nu doen. Het traject voor het bouwen van bijvoorbeeld een windmolen duurt van eerste idee tot realisatie minimaal 7 jaar. Is de gemeente al bezig met de planvorming om nieuwe gebieden te realiseren voor de periode 2030 - 2050 [4]? Zo niet, waarom nog niet [5]?

Vluchtelingenproblematiek

De komende jaren krijgen we te maken in Nederland met een toename van het aantal vluchtelingen. Dit is niet alleen een landelijk probleem hebben we de afgelopen periode gezien, ook een lokaal/gemeentelijk probleem. Of we het leuk vinden of niet: we krijgen ook in Dalfsen te maken met asielzoekers en meer statushouders. Op dit moment plaatsen we deze groepen in tijdelijke locaties (maximaal 1 jaar). Dat is niet de oplossing wat ons betreft. Beter is om een definitieve oplossing te realiseren.

De VVD vindt dat de asielzoekers naar rato verdeeld moeten worden over de gemeentes in Nederland: voor Dalfsen zou dat neerkomen op ongeveer 100 asielzoekers. Wij vinden dan ook dat we 1 of 2 locaties moeten realiseren voor de opvang van deze groep.

Dit sluit ook aan bij de proactieve houding die het Rijk verwacht van de gemeentes op dit onderwerp. Wij zijn niet voor een grootschalig AZC binnen onze gemeentegrenzen. Ook vinden we dat Dalfsen niet geschikt is om kansloze asielzoekers op te vangen, aangezien we dan te maken gaan krijgen met problematiek waar we als kleinere gemeente niet opgewassen zijn (denk bijvoorbeeld aan de aanrijdtijden van de politie vanuit Hardenberg).

Energiecrisis

De energiecrisis komt hard aan, ook voor onze verenigingen. Zij hebben van nature hoge energielasten in verband met de verlichting van de velden. Weet u of onze verenigingen in de problemen komen door de hoge energielasten [6]? Is het mogelijk om, indien nodig, de verenigingen te helpen om bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen te nemen [7]?

Gemeentefinanciën

De resultaten voor de komende jaren zijn ronduit rooskleurig te noemen. Op zich mooi, maar met resultaten van deze omvang vragen we ons of we niet anders moeten begroten. Zero based begroten is wat ons betreft een goede manier om de begroting anders op te zetten. Maar we denken ook dat we te ruim begroten. Als je bijna € 6 miljoen overhoudt in een jaar, kan je je ook afvragen of je te veel belasting heft [2]. Hoe kijkt u hier tegenaan [8]?

Een andere mogelijkheid die we zien is om een deel van het positieve resultaat (bijvoorbeeld boven de € 1 miljoen) deels te reserveren voor grote uitgaven. Bijvoorbeeld voor de financiering van de IHP of infrastructurele projecten. We begrijpen wel dat dit gevolgen heeft voor de hoogte van ons weerstandsvermogen. Zijn er nog andere mogelijkheden wat u betreft om dit soort overwinsten te reserveren zonder dat dit consequenties heeft voor ons weerstandsvermogen [9]?

Voorzitter, ik kom tot een afronding. We hadden nog veel meer onderwerpen willen behandelen. Helaas gaat dat ons in de 4 minuten die we beschikbaar hebben niet lukken. Wat de VVD betreft gaan we de komende 4 jaar aan de slag: bouwen aan een goed fundament voor de toekomst.

Van de VVD mag u verwachten dat we u opbouwend kritisch zullen volgen en dat we graag meedenken om de begroting voor de komende 4 jaar sluitend, maar ook uitdagend te maken. Donderdag zullen we komen met concrete ambities als oppositie.

De VVD (steun)fractie
Gerrit Jan Veldhuis
Hugo Endeman
Vernon Brandsema